

Uredništvo i uprava ZAGREB, MASARYKOVA 23a Telefon 67-39 Uredništvo i uprava za Sloveniju in slovenski del Julijske Krajine LJUBLJANA, Erjavčeva 4a

ISTRA

... dosadašnji propisi o zaštiti manjina alijau u skladu s osnovnim načelima međunarodne etike. Radi toga treba to popraviti tako da se stvore nove uredbе o zaštiti manjina koje bi obuhvatile sve države... Prejeto poljskog delegata kod Društva naroda, prof. Raczyńskiego, 10. aprila 1934.

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSКИH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

NJEMAČKO-POLJSKA DEKLARACIJA O MANJINAMA

Njemačka i Poljska vlada objavilo su 7. o. m. zajedničku deklaraciju o manjinama koja glasi:

Njemačka i poljska vlada imale su prilike prijateljski pretrpetati položaj poljskih manjina u njemačkoj i njemačkih manjina u Poljskoj i stekle su uvjerenje, da je rješenje pitanja manjina od velike važnosti po dalji razvoj prijateljskih odnosa Poljske i Njemačke, kao i da se povoljan položaj ovih manjina može osigurati u velikoj mjeri i efikasno, u koliko postoji garancija da će prijedlog istih načela biti osuđena.

Zbog toga su obje vlade na zadovoljivoj mjeri konstatirali, da se svaka od njih, u granicama suverenosti rukovodi ovim direktivama: 1. Medjusobno poštovanje poljske i njemačke nacionalnosti isključuje svaku pokušaj prisilne asimilacije manjina i svaku sumnju u pogledu sprječavanja proklamiranja pripadnosti manjina. Posebno se naglašava, da se neće vršiti bilo kakva prazna na omladinu ovih manjina sa njihovu demontažom, naličju. — 2. Garantirat će se slobodna upotreba materinog jezika i sloboda govornih zborova. — 3. Garantirat će se pravo manjina da se organiziraju u kulturnim i privrednim društvima. — 4. Garantirat će se pravo održavanja škola s nastavom na materinjem jeziku. — 5. Garantirat će se pravo službe Božje na materinjem jeziku. — 6. Pripadnicima manjina ne mogu se činiti teškoće za pribavljanje i članstvo neprofitnih znanja.

Gore navedena načela ni u kom slučaju ne umanjuju dužnosti lojalnosti pripadnika manjina prema državi, koje su podneci. Ova navedena načela utvrđena su da se manjinama osiguraju uslovi života, potpuno ravnopravni rad, omogućavanje harmoničnog života s nacionalnim većinama i za učvršćavanje prijateljskih i dobrih susjedskih odnosa Poljske i Njemačke.

Prigodom te deklaracije, koja nije nikakav formalni sporazum sa važnosc međunarodnog akta, primio je Hitler u audijenciju predstavnik poljske manjine u Njemačkoj, a predsjednik Poljske republike primio je predstavnik njemačke manjine. Štampa u Njemačkoj je komentirala tu deklaraciju onako kako joj je naređeno. Kaže, da se ovim sporazumom kompletira sporazum od 1934 godine i trgovački sporazum između Njemačke i Poljske, i tako jedino, da je i dalje važni od svih sporazuma, i to je ono, što će vladati između dvaju naroda.

Poljska vladina štampa podržava taj sporazum. Tako vladin »Dobry Wieczorec« kaže, da ta izjava znači demontstraciju za mir, a »Kurjer Poranny« spominje kao i ostali listovi njemačko-poljski sporazum od 1934 i smatra tu deklaraciju kao nastavak prijateljske između Poljske i Njemačke za koje su zalazilo već toliko godina, ministar vanjskih poslova, »Niedzwiedzki« Beča. Opozicija na poljska štampa međutim napada taj najnoviji sporazum i veli da se tom deklaracijom neće položaj poljske manjine u Njemačkoj ni urediti ni poboljšati.

Internacionalna štampa prima je novi njemačko-poljski sporazum kao nastojanje, da se u ovom činu opće zalaganosti smanje koliko je samo moguće diferencij u odnosima na jednom delikatnom sektoru. Razumljivo je iz ovih sumnja internacionalnog mišljenja u temeljito iščekivanje jednog starog problema koji se može ubližiti jednim ovakvim sporazumom, ali ne i sasvim maknuti dok i dalje ostaju bitni elementi koji ga stvaraju.

Povod za tu deklaraciju je isticanje roka sporazuma o Gornjoj Šleskoj koji je bio sklopljen 15. jula 1922 na pedeset godina i koji se smatrao tada triumfom politike Društva naroda. Posljednja je pol meseci iz isticanja roka tog sporazuma njemačko-poljski odnosi su bili napeti baš radi manjina. I Nijemci i Poljaci su se međusobno optuživali za progнанje njemačkih, odnosno poljskih manjina. Bio je u opasnosti i njemačko-poljski pakt, što bi imalo za posljedica priklanjanje Poljske francusko-engleskom bloku u vanjskoj politici, a stabiljenje položaja poljske diktatorske vlade u unutrašnjoj politici. Skretanje Poljske u vanjskoj politici iz nebi konvencionalne u Njemačkoj ni Italiji, a ni eventualna uspostava demokratske vladavine u Poljskoj nebi imala u račun. Naravno štampa, prigodom potpisa antikomunističkog pakta između Italije, Njemačke i Japana; za vrijeme rata u Španiji i japanskog upada u Kinu.

Prema tome ima ta obostrana izjava mnogo više opće vanjsko-političke značaja, a i unutrašnje-političke, nego specialna manjinska.

Neposredno je ipek to da je Poljska ovom deklaracijom na dobitku. Ako ništa drugo, a ono je Hitler priznaje Poljaciama njemačkim državljanima formalno ravnopravnost, što znači odstupanje od osnovne rasističke teorije hitlerizma po kojoj je Njemačka država čisto rasnih Nijemaca, a ostali su tek drugostepena stvorenja. Osim toga je Poljskima priznato pravo udruživanja i razvoju totalitarizma.

nih njemačkih centraliziranih organizacija, a to je za jednu fašističku državu velika komocija. Poljska je do sada uvijek insistirala na tome, da zaštita manjina bude općenita i obavezna za sve države, kao za male tako i za velike. Znamenit je onaj prijedlog stalnog poljskog delegata kod Društva naroda, prof. Raczyńskiego 10. aprila 1934 (valjda zadnji ozbiljniji prijedlog o manjinama koji je došao u javnost) u kojem se tražilo ovo: »Ozirom na to što dosadnje pogodbe o zaštiti manjina veću samo pojedina članova Društva naroda, dok drugi članovi nemaju tih obaveza; ozirom na to što na taj način uživaju samo neke manjine tu zaštitu, dok su druge bez svake zaštite; nadalje i to što razlika između zaštićenima i nezaštićenima znači kršenje načela ravnopravnosti i pravde, a budući da se u svakoj evropskoj i vanevropskoj državi nalaze ili jezinske ili vjerske ili plimonske manjine, to Društvo naroda izjavljuje da dosadašnji propisi o zaštiti manjina nisu u skladu s osnovnim načelima međunarodne etike. Radi toga treba to popraviti tako da se stvore nove uredbе o zaštiti manjina koje bi obuhvatile sve države. Ta nova uredba neka svima članovima Društva naroda naloži jednake obaveze i ujedno neka protegne manjinsku zaštitu na vjerske, jezinske i plimonske manjine...«

Čitajući smo opširni taj nekadašnji prijedlog prof. Raczyńskiego u imo Poljske da se uporedo ti zahtjevi, predloženi Društvu naroda, sa najnovijim poljsko-njemačkom uzajamnom deklaracijom, koju pravno ne obavezuje nikoga i koja nije ni opća ni izrečena pred nekim međunarodnim forumom. Hoće li 1.200.000 Poljaka u Njemačkoj (po njemačkoj statistici od 1925 samo 721 tisuća) imati od toga koristi pod Hitlerom, pokazat će najbliža budućnost. U Poljskoj ima 1.059.000 Nijemaca po poljskoj statistici od 1921. a od toga najveći postotak u Gornjoj Šleskoj — 28% — koja je 1922 plebiscitom pripala Poljskoj (Nijemci tvrde da ih ima 1.700.000.) Hoće li i ti Nijemci dobiti od Poljske Ridz-Smiglica i pukovnika Koca baš sve ono iz poljsko-njemačke deklaracije, to čini se, sumnjaju i oni sami. Kada bi se reklo, da i onih 140.000 Lužičkih Srba u Njemačkoj, koji su proglašeni za »nacionalni štetnici« Nijemcima imaju pravo na ono što se govori u deklaraciji, tada bi, sigurno, Nijemci kazali, da je to ludost. A onih 7 milijuna (službeno: 3.222.000) Ukrajinaca u Poljskoj, plus 1.219.600 (službeno) Rutena, plus 989.000 Bjelorusa itd., u svemu 9.924.860 pripadnika drugih, nepoljskih narodnosti ili 90,9% svega stanovništva Poljske, da ta trećina drugorodnih građana ima pravo na sve ono iz svih šest takva deklaracije, to bi moralo biti van svake sumnje. I dokle god ne bude zaštita manjina provedena onako kao što je tražio poljski delegat kod Društva naroda, prof. Raczyński, pred tri i po godine, sve dotle manjine neće biti zadovoljene. A najmanje mogu manjine očekivati od raznih neobaveznih izjava i deklaracija. Sloboda manjina nije neka posebna specijalna sloboda. Ona je tek jedan dio opće slobode. Može li u državama bez te opće, osnovne građanske slobode za sve građane, biti specijalne slobode za manjine? (t. p.) Ne može!

POLITIČKE OSUDE U ITALIJI
Rim, 16 nov. — Havas javlja: Izvanredni sud osudio je grupu protufašističkih poljoprivrednika iz pokrajine Genzana na roblju od jedne do deset godina.

Pogranične legitimacije ne izdavaju se vojnim obveznicima
Kutežovo, novembra 1937. — U posljednje vrijeme nastala je velika strogost u izdavanju pograničnih legitimacija. Do sada smo imali većinom svi te legitimacije, ali sada su nam ih oduzeli i ne povraćaju nam ih, a osobito ih ne povraćaju, a ni izdavaju, mladima od sedamnaest godina dalje.

PRODAJA LIRA PUTNICIMA I TURISTIMA
Beograd, nov. — Ministar finansija donio je odluku da Narodna banka od iznosa kilirskih lira koje je otkupila za račun ministarstva finansija može neposredno ili preko ovlaštenih ustanova prodati putnicima ili turistima lire po tečaju koji će biti varan tečaju talijanske lire u novom kilirskom prometu s Italijom s tim da u svemu ostalom stane na snazi rješenje ministra finansija od 21. oktobra 1936. Prema tome mijenja se i tečaj koji će za sada iznositi 228.82 dinara za 100 lira.

Zaplenjeni jugoslovenski listi
Trst, nov. 1937. — V drugi polovici oktobra sta bila ponovno »zaplenjena« Ponedjeljski Slovenec i »Novosti«. Prej najbolji razširjeni list, ljubljanski »Jutro«, je treći teđen prepovedan.

PRETEP V BAZOVICI
Trst, nov. 1937. V Bazovici sta se dva Benedičana na poti v Obrov ustavila i neki krčmi. Pričela sta izjaviti domaće fante. Zaradi tega se je vnel prepri. ki se je končal s tem, da sta morala oba Benedičana mesto po kupeljah v Trstu, v kvaško bolnico v zdravniško oskrbo.

Cene v Italiji naračajo
Letošnji indeks cen v veletrgovini za oktobar znaša 93, dočim je znašal v septembru 91,7. Od lanskega oktobra do letos se cene narasle za 20,6 odst. Detaljne cene so dosegle v oktobru indeks 94,1 (septembra 93,44), indeks živilskih stroškov pa je narastel od 94,17 v septembru na 95,95 v oktobru (podlaga so cene leta 1928 kao 100)

REZERVISTI U ITALIJI POZVANI POD ORUŽJE
Rim, nov. 1937. — Službeni list »Novosti« ukazuje od 16 i 30. novembra, kojima se pozivaju na vojnu dužnost izvjesne kategorije rezervista godišta 27, 28 i 29 i produženje vojne dužnosti za radiotelegrafiste, automobiliste i radiotelegrafiste u avijaciji godišta 35.

ARETACIJA TIHOTAPCEV
St. Petar na Kršu, novembra 1937. — (Agis). — Pred nekaj dnevi so finančni stražnici zasačili pod Ostružnim brdom dva tihotapca in 6 konj, izmed katerih je eden jugoslovanski državljani, drugi pa doma iz Šembli. Konje so zaplenili, aretiranca pa oddali v reške zapore, kjer ju čeka daljna usoda.

Njemački ratni brodovi na Mediteranu vrše nesluženju kontrolu zajedno s talijanskim ratnim brodovima. Volvoda od Aoste bit će imenovan potkrmetil Etopije i zamjeniti maršala Graziana, koji se još nije potpuno oporavio.

Fašistički državni udar izvršen je u Braziliji. U Italiji slave radi toga na veliko dokazujući kako fašizam polako pobjeđuje na cijelom svijetu. Predsjednik Brazilije Vargas izjavio je, da novi ustav ne će biti ni fašistički ni integralistički, nego brazilski i da će biti prilagođen narodnom duhu. To su tipično fašistički govori i poz.

Talijansko kolonijalno kasinarstvo zaključilo je sa šefom njemačkog kolonijalnog pokreta generalom von Eppom sporazum o kolonijalnoj saradnji dviju zemalja. Talijanski ministar vanjskih poslova prof. Ciano doskora će posjetiti Ankaru navodno da se upozna sa stanovistvom Balkanskog saveza prema Italiji.

Sunday Refresher piše o Negusu Haile Selasie da žrti u siromaštvu i da skoro nema sredstva za grljanje svojih soba.

V nacionalističkim Španiji, ki je podpira italijanska vlada, so dosedaj zaprl 38 gimnazija, dočim su na nasprotni strani zgradili preko 7.000 postolji za ljudske 3.

Borba za 6 strani

je ponovno pričela. V tej borbi moramo uspjeti. List moramo razširiti. Da dosežemo to, potrebno je povećati število naročnikov.

Stare dolžnike, posebno one, ki so premožnejši in so dolžni za nekoliko let, pozivamo, da se poslužijo olajšav pri plačevanju. V nasprotnem primeru smo prisiljeni poslužiti se ostrejših postopkov.

Poverjenike prosimo, da se sedaj po kongresu vržejo z večjim elanom na delo. Društvom stavljamo na srce našo skupno akcijo.

Zahvaljujemo se naročnikom, ki redno plačujejo. Zamudniki naj se poslužijo naše polonizne, ako je nimajo, naj jo kupijo za 25 par na pošti in naj nam pošljijo na naš naslov in naš poštiti tekoči račun št. 36.789 dolžno naročnino.

Vsak organizirani emigrant mora postati naročnik. Vsak naročnik naj dobi še enega naročnika!

Vsi v borbo za 6 strani!

NARODNE MANJINE NA POLJSKEM

Ljubljana, oktobra 1937. (Agis) — V letopisni majski številki je objavila revija »Nation und Staat«, ki obravnava vraščanja evropskih manjšin in izjava na Dunaju daljšo studijo o položaju manjšin na Poljskem, pod naslovom »Ziviljenje in znanje narodnostnih grup na Poljskemu izpod perisa Erlia Jaenschka. V tej študiji je bila objavljena tudi statistika, na podlagi uradne ugotovitve. Po tej statistiki je bilo na Poljskem med 31.915.800 prebivalci, všteti niso vojnaki, narodnostno razmerje po materem jeziku, sledeče:

Table with 2 columns: Language and population count. Includes Polish, Ukrainian, Russian, Belarusian, Lithuanian, Czech, Polish, Lithuanian, German, Jewish, Hebrew, Yiddish, and others.

Uradno statistiko pa komentira »Nation und Staat« v svoji avgust-septemberski številki in pravi, da so ukrajinski in ruski jezik ne razlikujeta, in da so ukrajinski in ruski etnografsko Ukrajinci. Več kot 700 tisoč »ukrajinskih« etnografsko največ Belorusi, ki imajo še dovolj močne nacionalne zavesti. Kot Jude in Hebreje naštevajo statistika 2.732.000 oseb, dočim pa statistika o konfesijah, ki je izšla skoro istočasno več, t. j. 3, 113.900.

LABINSKI RUDNIK IN PRODUKCIJA PREMOGA

IZREDNO IZKORIŠČANJE PREMOGOKOPA V LABINU

Reka, novembra 1937. — (Agis). — Znano nam je že, da so v zadnjem letu zgradili v Labinu novo vas, ki nosi ime »Arsia« in ki je namenjena za velikanški porast delavstva v rudniku. Vas je bila ob obilnici pohoda na Rim svečano blagoslovljena. Porast prebivalstva v tem malem kraju je izreden. Vse porast pa gre izključno na račun rudnika. Kjer so v zadnjih letih zanosili ogromno število rudarjev. Tako je bilo v letu 1927 kumul 800 delavcev, 1930 1000, 1936 že 4767 delavcev a 1937 pa 6870. Nesorazmerno v zvezi s številom delavstva pa se je v tem času dvignila produkcija. Leta 1921 so izkopali kumul 79.561 ton premoaga. V naslednjih letih je produkcija izredno hitro naraščala. Tako kažejo številke sledeč porast:

Table showing production of coal in Labina from 1921 to 1937. Columns: Year, Production (tons). Shows a steady increase from 79,561 tons in 1921 to 900,000 tons in 1937.

BEOGRADSKO DRUŠTVO ZA NAŠ LIST

Beogradsko udruženje »Istra, Trst, Gorica« razaslalo je svojim članovima ovaj apel:

Sa žalošću je konstatovana činjenica, da u Beogradu ima srazmjerno najmanje pretplatnika na list »Istra«. K tome i taj mali broj neuredno uplaćuje dužnu pretplatu. Nije potrebno da napominjemo kako nam to nikako ne služi na čast.

Društvena uprava apeluje tom prilikom na svoje članstvo da taj nedostatak ispravi. Nije jedan pravi emigrant, nije jedan domer smilje da bude bez lista »Istra«. Za minimalnu pretplatu od Din 48 — za cijelu godinu ili Din 24 — za pola god. svakome je omogućeno da mu se u kuću dostave vješt iz naših krajeva, koje su za nas neosporno važne i potrebne.

U tu svrhu postavljen je za povjerenika lista »Istra« društveni djelovodja z. Ante Flego, kod kojega možete izvršiti svoje pretplate i dobiti drugo obavještenje.

PREPLAĆUJTE SE, ČITAJTE I ŠIRITE NAŠE JEDINE LISTE »ISTRA«

Poverljivost lista »Istre« u Kranju

Kranj, nov. 1937. Poverljivost lista »Istre« je prevleto sedaj tukašnje »Primorskoro društvo »Sloga«. Za vse eventualne oglase, naročito lista in drugo obrnite se na gori imenovano društvo.

O PRAVDI

Lavovi, tigrovi i razni drugi rodovi opasnih životinja hrane se manjim, slabijim životinjama, pa od njih po nekad stradaju i ljudski životi. U čemu je tu plemenitost čija i gde je tu pravda?

Uopšte svako biće, pa prema tome i svako životinja. Prvo je oblikovao potrebnim i dovoljnim sredstvima za samoodržanje. Životinja, koje padaju kao žrtve za hranu jačih grabljivaca, — za hranu, na koju oni imaju prirodno pravo, po zakonu samoodržanja, — mahom su žrtve svoje neopreznosti. Ali zar tu može biti reči o nepravedi? Zar može biti reči o nepravedi, ako nepravdi iz puke neopreznosti skoči ili padne u duboku vodu, pa se u njoj udavi? Zakon pravde svakom biću bez razlike na svom razumljivo način i unapred stavlja do znanja, šta će ga snaći, ako savršeno ne upotrebi svoja sredstva, koja mu u dovoljnoj mjeri stoje na raspolaganju, u cilju samoodržanja.

Druga strana, kad tigar ili lav ili druga koja grabljivca životinja pada u lov, ona ulovi samo onoliko plena, koliko joj je potrebno za obrok; sve ostale životinje, — pa i rastlinje, — ona ostavlja da i dalje stoje kod života. Jedina stvar koja je nezastitljiva, koja nikad nije dovoljno plena u udaji krvi, tuđi patnji, tuđem znoju, tuđoj znanosti i uopšte u tuđim dobrima i pravina, to je zao, nekarakteran, sebičan čovek.

Najzad, kad ne bi bilo morskih pasa, životinja, lavova i drugih rodova opasnih životinja; kad ne bi bilo snova, žega i drugih meteoroloških pojava, kako bi izgledalo životinje i ljudi da dođe do nedostataka sredstva za lov i odbranu, do fabrika mašina i sapuna, do fabrika koca, do tekstilne industrije i do krznarskih rudnjak? I kad ne bi bilo besneće pasa, peronospora, stenica i sličnih insekata, kad bi čovečanstvo bilo natrpano da dođe do Pasteurovih zavođa, do upotrebe sapuna i vode za pranje i do upotrebe sumpora i modre gletice?

Doista, u svom životu pravde, svako zašto ima svoje zaloge, i u opasnosti, što ne u njemu čina, ogleda se i plemenitost čija i izričajna pravde, koja je, istina, »sporna, ali dostojna«.

Sada je red, da se vidi, u čemu je plemenitost čija i koji je cilj potrepnosti, ali kojih toliko mnogo pati čovečanstvo, i na koji način i sa kakovim rezultatima čovečanska pravda kažnjava i ispravlja ljudsku nepravdu, kao rezultatu jedinstvene »čudno znači, uslužja i nepravede«.

DR. IVO MOGOROVIĆ

Istrijskim rudarjem!

Nekateri izmed tovarišev su me u pismih vprašali, kdo izmed otpuščenih rudarjev ima pravico do kake terjatve pri istrijski brutovski rudnici.

Pravico do terjatve imajo vsi oni, ki so bili l. 1931 ali prejje otpuščeni od dela brez ozira na to, da so prišli kako odpravnično. Odpravnična namreč ni bila izplačana od bratovske skladnice niti mi prišel v poštev denar, ki ga je posameznik v teku let vplačal v brat. skladnico, temveč je ta odpravnična bila izplačana po splošno veljavnem zakonu, ki je bil izdan od faš. vlade pod imenom »Carta di lavoro«.

Zdi se, da so vsi prizadeti že zglasili, zato sporočam vsem tovarišem, da se zbiranje podatkov zaključuje dne 10 dec. 1937, s katerim dnem izročim vse nabrano v nadaljnje postovanje drugim činiteljem, o čemer bodo posamezniki dalje obveščeni pismenim putem.

Sporočam še, da so npr. podobno akcija započeli tudi oni otpuščeni rudarji ki se nahajajo še v Istriji. Tudi oni se borijo zato, da bi jim bila priznana pokojnina pri bratovski skladnici v Istriji. Upajmo torej na skupen uspeh.

KRASNA A, Primorskoro 160 Kranj

TALIJANSKO-JUGOSLOVENSKI TRGOVAČKI ODNOSI

Zagreb, 15. nov. 1937. — Današnji »Jugoslovenski Lloyd« donosi: Kako se saznaje s pouzdane strane od naše strane predloženo je Italiji da pregovori na skapanju novog kilirinskog sporazuma počmu 5 decembra. Prema naknadnim informacijama pregovori, će početi najkasnije 7 decembra, i to u Beogradu.

Istovremeno održat će se i drugi sastanak u ovoj godini Jugoslovensko-talijanskog stalnog privrednog odbora. Članovi talijanskog dijela komiteta imat će punomoćje od talijanske vlade da mogu u isto vrijeme voditi i pregovore oko hovoga kilirinskoga ugovora. Predviđa se da će pregovori oko kilirinskog trajati oko 3 dana a isto toliko i rad Komiteta. Prema tome, pregovori i sjednice Komiteta završit će se oko 16 decembra. Već unapred je utvrđeno da novi kilirinski sporazum ima da bude sklopljen po principima postojećeg jugoslovensko-turskog kilirinskog sporazuma. I Italija ima isti kilirinski sporazum sa Turskom. Novi kiliring imao bi stupiti prvoga januara 1938 godine na snagu.

U Rimu je 15 oktobra o. g. potpisan naknadni protokol u pitanju uvoza cirkosa iz Italije u Jugoslaviju. Naše carinske vlasti kategorizale su do sada ovu umjetnu vrstu pamuka pod br. 328 predloga opće carinske tarife t. j. kao svilenu vatu. Na osnovu toga uvozna carina na fiocco iznosila je 50 zlatnih dinara za 100 kg. Na ovaj način nije postojala ni najmanje rentabilnost za uvoz »fiocco« iz Italije. Na zahtjev talijanske vlade sklopljen je ovaj naknadni protokol po kome se fiocco ima cariniti za 50 zlatnih dinara za 100 kg. Ova carina ima obaveznu snagu od 1. jula ove godine.

Medjutim, smanjenjem uvozne carine na fiocco nije ovo pitanje još likvidirano, odnosno rentabilnost uvoza »fiocco« nije još obezbjeđena. Naše poreske vlasti naplaćuju na »fiocco« kako kao na sirovinu, tako kao i na »predvoda« 44% na ime luksuznog poreza i poreza na poslovni promet.

Zbog toga je talijanska vlada tražila da se i ovo pitanje oporezivanja »fiocco« riješi na taj način što će se ovaj porez od 44 posto smanjiti na »stopu po-

reza koja se naplaćuje na pamuk i pamučna prediva.

Kako se saznaje, pitanje oporezivanja »fiocco« treba da se riješi najkasnije do kraja ove nedjelje. Možda će ovo rješenje imati privremen karakter, jer problem oporezivanja ove sirovine s obzirom na njen značaj u tekstilnoj industriji nije tako lak.

Italija nam je još u augustu o. g. odobrila jedan specijalni kontingent za žive svinje. Vrijednost ovog kontingenta, koji se odnosi na ovu g. iznosi 7 milijuna lira. Kako se raspodjela ovih kontingenata vršila u Italiji, to je u početku postojao nesporazum, koji će izvoznici u našoj zemlji dobiti ove kontingente. Od strane Italije ovi kontingenti podijeljeni su na dva ravna dijela na Federaciju trgovaca i na Federaciju industrijalaca. Sporazum o raspodjeli kontingenata između naše izvoznike već je postignut i izvoz svinja u Italiju počeo je još krajem septembra i još traje dalje.

Povećanje prometa u riječkoj luci

U Budimpešti je održana sjednica odbora za luku grada Rijeke. Među ostalim je ustanovljeno, da je željeznički promet Rijeke porasao u prvom polugodištu 1937 za oko 90.000 tona ili 40 posto prema istom razdoblju u 1936. Udio Mađarske u tom prometu iznosi 15 posto, t. j. oko 47.000 tona, bez životinja. U istom razdoblju dopremilo je iz Mađarske 49.000 komada rogatog boga. Staje za blago su povećane i poboljšane tako, da se u njih može istoodobno smjestiti 2800 komada blaga. Promet brodova porastao je za 39.400 tona. Djelovanje mađarske carinarnice je također povećano i to osobito kod robe određene za uvoz u Mađarsku. Tome je najviše doprinjelo napuštanje posebnih carinskih pristolbi. Na sjednici se među ostalim raspravljalo i o brodskim vezama, pak je »se« zadovoljstvom ustanovljeno da je u tom pogledu nastalo poboljšanje, jer su talijanske duge plovidbe predviđene za Rijeku redovite bruce, i to osobito za Ameriku, Aziju i Afriku. Osim toga na to se sjednici raspravljalo i o važnim valutnim i željeznim pitanjima.

UVOD U NOVU TALIJANSKU POMOĆ GEN. FRANCU

Zagreb, nov. 1937 — »Obzor« od 16 o. m. donosi: U času kada su stigli povoljni odgovori vlade u Valenciji i Burgosu o pitanju dobrovoljaca s talijanske strane su danas lansirane nove vijesti o dobrovoljcima, koji preko Francuske ulaze u Španjolsku, da se bore u posljednjim odlučnim borbama. U diplomatskim krugovima se viješaje, da diplomatake vlade zbog toga, da se opravda nova pomoć, koju će general Franco dobiti iz Italije. Tako se među ostalim tvrdi, da je posljednjih dana, nakon boravka od nekoliko dana u Parizu, prešlo preko francuske granice u Kataloniju oko 5000 dobrovoljaca, većinom Rusa i Čeha, specijalista za strojne puške, tanjke i avione. Osim toga je posljednjih dana poslano preko granice 320 lakih i 62 teške strojne puške s oko pola milijuna naplja. Na koncu se još tvrdi da je iz jednog francuskog arsenala, dozvolom francuskog ministra vojske poslano u Španjolsku za valencijsku vadu šest baterija s odgovarajućim brojem granata i šrapnela.

TRINAESTA PODMORNICA...

Rijeka, 7 novembra 1937. Danas jutro stiglih nam je ponovo još jedna podmornica leško oštećena, na popravak u naše brodograđnište. Podmornica je stigla iz Sredozemnog mora. Popravak se mora hitno izvršiti. To je već trinaesta podmornica od onih tako zvanih nepoznatih gusarskih podmornica iz Sredozemnog mora, koje se kod nas popravljaju.

Prisiljeni odstop predsjednika pokrajinskoga odbora u Trstu

Trst, nov. 1937. — Koncem oktobra je podal odstavku dosedajni predsjednik pokrajinskoga odbora za Tržaško pokrajino, Pieri Pieri. Bili je na tem mestu, ali, kako se pokrajinski svet sploh ustao protiv Sele pred kratkim. Sedaj pa je trijen za nadaljnja štiri leta. Sedaj pa je moral nemoguć podati odstavku. Vrook temu je avtomobilska nesreća, ki jo je zaključil Pieri in pri kateri je našel smrt. Planinec iz Ajdovšine. Pieri je imel že ponovno podobne incidente. Pri zadnjem pa se je sam tudi nevarno ranil, tako da se ga morali prepeljati v bolnišnicu, kjer je pod policijskim nadzorstvom, kajtu zagovarjati se bo moral pred sodiščem radi smrti pok. Planineca. Na dišem radi smrti pok. Planineca. Na njegovo mesto je sedaj imenovan tržaški podprefekt Michele de Masellis za krajevske komisarja.

Bojna moč v Sredozemskem morju

Trst, oktobra 1937. — (Agls) — Italijanska vojna mornarica šteje danes 6 oklopnih — dve veliki sta še v gradnji — 19 križark, 15 izvidniških ladij, 44 rušilcev, 6 torpedovc in 98 podmornic. Te številke navaja italijanska revija »Gecarologia«, ki pa najbrže niso točne.

Angleška vojna mornarica v Sredozemskem morju pa je obsegala 9 oklopnih, 2 bojni križarki, 4 križarke i. in 8 križark II. razreda, 3 matične ladje za letala ter več podmornic in lahkih ladij. Skupno 60 edinic, med tem ko znaša italijansko bojno brodogradn. 218 edinic. V velikih vojnih ladjah je Anglija močnejša, malh pa ima Italija već in to je v Sredozemskem morju posebno važno, ker je tu Italija tuđi v letalstvu močnejša.

Pokusaj-kradje u Zagradu

Zagrad, novembra 1937. U našem malom selu koje broji tekak devet kućica, i za koje bi se reklo da je na kraju svijeta, jutro se vodi put dalje od njega. Imalo je koncem prošlog mjeseca svoju senzaciju ili bolje reći uzburu. Naime, u noć izmedju 26 i 27 o. m. došuljao se neki dogoprtin u štalu našeg seljaka Gobjak Antuna zvanog Kapusalov i htio mu odvesti iz štale jedinu kravu. Gobjak je čuo da nije nešto u štali u redu, pošao je da pogleda. Cim je tat vldio da je otkriven, pustio je kravu i pobjegao u borovu šumu koja se nalazi tik samog sela. Gobjak je nakon toga digno uzburu i svih ovih devet familija dalo se u potjeru, ali uzalud. U borovoj šumi nije se tata moglo pronaći. Sumnja je pala na jednog krpara lonca koji je u našem selu boravio do pod večer i potom nestao kao da ga je zemlja progutala.

Pomanjkanje kukuruznog brašna

Lanišće, novembra 1937. — Mi u ovim krajevima nemamo nikada toliko prirodn polja da bi mogli pol godine proizvesti, pa makar bila i najbolja letina i zato moramo kupovati u dućanima, i to najviše žuto brašno za palentu koju nam je i jedina hrana. Ali u posljednje vrijeme osjeća se veliko pomanjkanje kukuruznog brašna pa i naši trgovci nam kažu da ga ne mogu dobiti. Ne samo da je pomanjkanje žutog brašna, nego se pomanjkanje osjeća i kod slanine i soli, osobito soli mi ne možemo dobiti više od četvrt kilograma.

ITALIJA I JAPAN

I ULOGA GROFA L. ALDOVRANDI MARSCOTTI NA KONFERENCIJI U BRUXELLESU

Konferencija u Bruxellesu je završena i Japan je osuđen. Profilo je glasovata jedino Italija. Pretstavnik Italije, grof Luigi Aldovrandi Marscotti o čijoj knjizi »La Guerra diplomatica« smo opširno pisali, pročitalo je na konferenciji ovu izjavu:

»Italija smatra da rezolucije kojom se osuđuje postupak Japana prema Kini ne otvara put mirnom rješenju sadašnje konflikta, nego naprotiv može izazvati veće i teže komplikacije. Zato Italija ne će preuzeti odgovornost i izjavljuje, da će glasovati protiv ove rezolucije rezervirajući si pravo, da svoje daljnje držanje u ovom sporu naknadno odredi.«

Ovu izjavu, kako tvrde talijanski listovi, talijanska vlada morala je dati, da na vrijeme upozori na opasnosti koje bi mogle nastati time, što se prema Japanu bezobzirno postupalo.

Conte Luigi Aldovrandi Marscotti bio je talijanski ambasador u Berlinu i član Lyttonove komisije za Mandžuriju 1931. Pariski list »Oeuvre« uspoređuje držanje Italije u Bruxellesu sa nekadašnjom funkcijom grofa L. Aldovrandi Marscottia, pa kaže:

»Aldovrandi Marscotti bio je nazivne član poznate Lyttonove komisije koju je koncem 1931. Liga naroda poslala u Kinu, da namirna u prouči položaj koji je nastao japanskim provalom u Mandžuriju.

Uzmišljati ove komisije potpisao je uz lorda Lyttona, generala Claudela, Ross Mc Coy i dra Schneea grof Aldovrandi Marscotti, zajednički tako svojim potpisom, da je:

1. Japan izazvao prvotni incident dne 18 listopada 1931 budući da operacije japanske vojske vršene tečajem one noći ne mogu biti smatrane opravdanim obranom.

2. Da novi režim u Mandžuriji nije proizlazio iz spontanog pokreta pučanstva i iskrene želje za samostalnošću.

Fašistička Italija, koja u Bruxellesu nastupa kao advokat Japana, namijenila je svoje predstavniku tešku zadaću, da svoja lična opažanja koja su jiskrasta crna i bijela, uskladi sa dnevnim politikom.«

Od Rima do Hollywooda

Od Adina Abebe do Bilbona, od Rima do Berlina, od Zvenca do Londona so na pohod u zmage ruskoga imperija in velike ideologije.

Benito Mussolini od obitelji »Marcia su Roma 1937«.

Chicago (»Prosvetac«). — Pred nekaj tedni je mlad letalec obiskoval Ameriko. Prišel je iz Rima. Ko se je izletel v New Yorku, so ga prejeli odedeli po orizkih in ga sliki v nekakim hotelu, da vga ne bo nihče nadgledoval. V pristanisku ga je namreč čakala cela množica soraznih demonstrantov, katerim je srečno usel.

Aladi letalec je povedal nevrojskim listom, da je prišel v Ameriko študirat tehniko izdelavanja ameriških letalov. In ko se vrne domor, bo vodil filmiranje opere in in film bo najboljši na svetu. V državnih državah se bo mudil najinom davist dni.

Nato je odpoval v letalstvu v Californijo in pristal v Hollywoodu. Tudi je v Yorku v prestolnici filmorov, tako da je započela ostra burja. Neka slava filmska igralca je naprosila, da staklo, če obiskovalec iz Rima naredi svo samo stopinjo v njen atelje. Hollywoodski listi so prinesli izjavo igralcev proti obiskovalcu; prinesli so tudi slike. Neka slika je imela v sredu arpu ubitih abesinskih in španjskih otrok okoli vsr besede, ki jih je izrekel obiskovalec, iz Rima: »Vojna je največji in najboljši sport za vse mlade moške!«

Vihar oporečanja v Hollywoodu se je počel. Kamor je mlad letalec iz Rima stopil, je bil ostraziran — kotiriran — osuđen. Nihče — razen dveh ali treh izumornih — ni hotel avoritizirati s njim in ko je čakati ali čakati rabil znana igralca in igralke na zabavo, je našel — prazno dvorano. Nihče ni prišel...

Po enem tednu je našihom zapustil Hollywood — popujen, osramočen in popolnoma premagan. Odletel je nazaj na rchod in domov. Njegov obisk Amerike ni bil popolen fiasco.

Članolaj je lahko že darno uganil, kdo je in mlad zloček...

NOVI BROJ »ISTRANINA«

Primisl mo najnoviji, treći, broj »Malog Istranina«, koji ima sljedeći sadržaj:

Prikaz knjige Gabrijele Cvitanca »Glas zemlje«, Ernest Radetić. U obranu narodne časti, Sime Fučić. Ko je kralj, Gabriel Cvitanac. Lakoš Frane pao s grane, Radostia v Kovač: Uspomena na majku, et. Bratstvo u pčlicke, R. R. Katalinčić. Jerež. Otvorite kavez. More, Narod bez slobode, Fran Mažuranić. Isus i djeca, Barba Rike: Cudna želja, Grašak. — Razno. Naj... Klok i Jopić. Dječje novine. Malo razonode, Zagonek.

»Mali Istranina« izlazi jedamput mjesečno. — Pretplata iznosi 12 dinara na godinu. — Pojedini broj stoji i dinar. — Za inostranstvo dvostruko. Uredništvo i uprava nalaze se u Boskovićevoj ulici br. 20. Telefon 59-31. Vlasnik, izađača i odgovorni urednik: Ernest Radetić, Zagreb.

DROBNE VESTI IZ NAŠE DEŽELE

— Brtonigla. — U Brtonigli je 6 o. m. na svečan način otvoreno novo zabavište za djecu.

— Motovun. — Novim podesta- tom u motovunskoj općini imenovan je dr. Manlio Malabotta.

— Pazin. U nedjelju su se sakupile Mlade fašističke u Pazinu iz južne i istočne Istre. Prisutno je bilo 42 djevo- vojke iz Pazina, Buzeta, Rovinja, Vod- njana, Kanfanara, Labina, Plominja i Pule.

— Piran. Grom je udario u kuću šej- ljaka Babiča u okolici Pirana i to baš kroz dimnjak dok su se ukucani gri- jali. Ubilo je psa, a štokovca Narcizija teško ranilo.

— Pula. — Prefekt Istarske pokrajine odredio je da fino stolno ulje u kantama bude po cijeni 10.70 lira ks, a u fišama po 9.40 kilogram.

— Rihemberg. Milena Suljog iz Rihemberga je napuštena. Dimnjačar Colja Ernest pao je za vrijeme rada sa ljestava i dosta teško se izranilo.

— Trst. Vatovec Ivan, star 39 godi- na, po zanimanju mehaničar ranio se dosta teško svrdlom u desnu ruku.

— Trst. — Pretekli teden je padla po stopnicah 80 letna Eliza Muzmak iz Ljubljane in si zlomila nogo v kolenu. Njeno stanje je nevarno zaradi visoke starosti. (Agiš).

— Trst. — V prosti lumbi je padla po nesreči velika bala bombaza na 58 letnega Benčiča Ivana. Zdobilo je težje notranje rane in si zlomil 2 rebra.

— Trst. — Na Vrdeci si je pri igri zlomil desno nogo šesti Rozarij Kav- čič. (Agiš).

— Trst. — Marija Knap, 57 let stara, iz Dekanov, je iz bojazni da bi za- mudnila parnik za Koper, tekla na po- mol in pri tem podrla nekoga F. Pa- giariga na tla. Oba sta dobila lažje po- škodbe. (Agiš).

— Trst. — Pri nakladanju kamenja se je 57 letni Ivančič Marko onesrečil s tem, da mu je padel na nogo večji kamen ju mu prizadejal težio poškodbo.

MALE VESTI

— 16 o. m. se navršilo 695 godina, od kakvo je Zagreb postao slobodni kraljevski glavni grad.

— U zagrebačkom kazalištu gostuje 24 i 25 o. m. osam pjevača milanske Scle sa svojim dirigentom. Oni će pjevati ne- koliko arija iz »Aidee i Tosce«.

— Agencija Avala javlja: Jugoslavenski poslanik i opunomoćeni ministar u Ri- mu pri Kvirinulu g. Boško Hrišćić predao je danas Njegovom Veličanstvu Kralju Ha- lili i Caru Abesinije Viktoru Emanuelu svoja akreditivna pisma po uobičajenom ceremonijalu u pratnji cijelog osoblja ju- goslovenskog poslanstva. Poslije predaje akreditiva Boško Hrišćić prestativo je Njegovom Veličanstvu Kralju i Caru osob- je poslanstva.

— Na putu u Južnu Ameriku umro je bivši pretsjednik engleske vlade i bivši vođa Radničke stranke Ramsen Macdonald.

— Gibraltarsko pogranično redarstvo otkrilo je jedan vlak s puškama i stre- ljivom. Kako se saznalo, ovaj ratni ma- terijal doveo je jedan njemački brod, koji je iz Hamburga preko Tangera ju- cer došao u Gibraltar.

— Sin španjolskog poslanika u Beo- gradu i sekretar poslanstva otputovali su 18 o. m. u Španiju da se bore kao mlionieri.

— Neville Chamberlain uputio će no- vo pismo Mussoliniju, tekst kojega se sad izrađuje u Foreign Officeu. Pismo sadržava smjernice za razgovor između Ciana i Perthera.

— U Palestini položaj se sve više po- goršava jer su sve brojniji aletanti svi- jeka na dnevnom redu. Prošle noći ušpano je u raznim krajevima Palestine 30 vođa židovskih revolucionara.

— Japanske divizije stupaju sada u pravcu prema Nankingu, potiskujući Kluc- ze, kojima nije uspjelo utvrditi se na tre- ćoj obrambenoj liniji.

— Po nalogu španjolskih nacionalis- tičkih vlasti moraju francuski konzula- ti likvidirati svoju djelatnost na Ka- narskim otočima i na Balearima, te na- pustiti španjolsko područje.

— Kina je odbila poredovanje Ita- lije u konfliktu sa Japanom. Kina priz- naje poredovanje jedino bruxelleske konferencije.

— »Glasnik« Italije demantira raz- ne vijesti u vezi sa projektiranim ta- lijansko-britanskim pregovorima, kao i onu da je grof Volpi krenuo u London u svrhu podizanja zajma na engleskom novčanom tržištu.

— Na sveučilištu u Salamanci otvoren je tečaj talijanskog jezika. Prvom pre- davanju prisustvovalo je preko 400 studenata. Tom prilikom profesor Volpi održao je sve- čani govor.

Slovensko, svetovno-knjižnice, druge knjige in časnike izdane pred vojno v Juljskoj Krajini kupi L. HRIBOVŠEK, dentist Zagorje ob Savi

Veliki proces protiv krijumčara u Puli

Jedan milijun i 795.000 lira globe i 51 godinu robije

Pula, nov. 1937. — Velik proces protiv krijumčara koji je trajao pet- naestak dana završen je 5 o. m. To je najduži proces održan u Puli u zadnje vrijeme. Osuđeni su mnogi krijumčari na velike kazne. Tako je osuđen Gi- ordani iz Zadra na 38 mjeseci i 31.000 lira globe, Stojnić Anton iz Poreštine na 1.980 lira globe, Pincan Pašival iz Poreštine na 20.250 lira, Babić Ivan iz Poreštine na 3 godine i 2 mjeseca i 45.774 lira globe, Labnac Anton i nje- gova žena Marija rođ. Godan na 750 lira svaki, Galešić Mario i Marija iz Velikog Lošnjaja svaki na 4 godine i mjesec dana i 186.000 globe, Consalvi Edoardo iz Italije na 4 godine i 15 da- na zatvora i 207.000 lira globe, Matulić

Anton iz Zadra i Vučetić Simun iz za- darske okolice svaki na lstu kaznu kao i Consalvi Edoardo, D'Olimpio Giovanni iz Italije i Zlgante Vice iz Raba svaki na 38 mjeseci zatvora i 142.000 lira glo- be, Balarin iz Zadra na 2 godine i 27 hiljada lira, Varagnolo Salvatore iz Ita- lije na 37 mjeseci i 80.250 lira, Novaše- vić Marko iz Zadra na 1 god. i 2 mjes- seca te 88.798 lira, Pitičić Anton na 550 lira, Martoličić Anton iz M. Lošnjaja na 37 mjeseci i 45.000 lira, Vianello Ivan iz V. Lošnjaja, Vianello Anton iz Zadra, Ceccarelli Luigi iz Italije svaki na 3 go- dine i 44.524 lire globe.

Ukupno na 1.795.131 liru globe i 51 godinu robije.

Finansijske teškoće Italije Pomagajte rojaku rudarju!

Londonski »Financial News« javlja da izvoznic onih zemalja, koje nemaju klirinške ugovore sa Italijom imaju sve- veće teškoće oko naplate svojih potra- živanja u Italiji. Još nedavno američ- ka potraživanja imala su izvjesne pred- nosti, na jednoj strani zbog toga, što USA nisu učestvovala u sankcijama protiv Italije, a na drugoj zbog toga, što se Italija nadala da će moći emitirati ponovno svoje obligacije u New-Yorku. Ali sada imaju i Amerikanci oko napla- ćivanja svojih potraživanja u Italiji iste teškoće. Glavni uzrok oskudice u deviz- nama u Italiji leži u velikom uvozu pe- troleja i drugih sirovina, potrebnih za naoružanje. Osim toga narod je počeo da tezaurira engleske funte i američke dolare. »Financial News« smatra, da je talijanska vlada dobila na osnovu de- taljnih ova i opunomoćeni ministar u Ri- mu pri Kvirinulu g. Boško Hrišćić predao je danas Njegovom Veličanstvu Kralju Ha- lili i Caru Abesinije Viktoru Emanuelu svoja akreditivna pisma po uobičajenom ceremonijalu u pratnji cijelog osoblja ju- goslovenskog poslanstva. Poslije predaje akreditiva Boško Hrišćić prestativo je Njegovom Veličanstvu Kralju i Caru osob- je poslanstva.

Prejeli smo od rojaka ru- darja u Srbiji pismo, v. kat- rem piše med drugim: »Namen molega pisma je, da opišem kako se mi godi. Vem, da bo morda ko- ga zanimalo, meni pa bo lažje pri sru- ci. In nazadnje bi prošli za svet. Pisati ho- ćem čistq resnicu, ne da bi pretiraval. Verjemitu mi, da sem zadnje čase du- ševno in telesno utičen. Nič ne lažem, če zapišem, da je moja družina z mano in ženo vred tako rekoč lačna in bosa. Imam štiri otroke (najmlajši je star 2 let). Žena bolha že skoro letu dni, jaz pa naredim komaj 12—15 šiltov in to zaradi bolezni. Težak je ta korak, katerega sem prisiljen narediti in se obračati na javnost za pomoč. Mi mi- lahko pri duši in zjokali bi se kot otrok. Ali ko mi pomaga, žama je tu. Vsi pa nimamo kaj obati in ne kaj obedi. Kaj naj počnem...? Nesreči, ki me pregani- ja še nekaj let, se ji ne norem postavi- ti po robu. Meseca junija me je v ja- mi zasulo in nekaj tisoč kg težka letna se je zrušila name, toda k sreči se je ustavila tik nad glavou, mene pa je dro- biž paš. Rezultat: k sreči zlomljenega nič, paš pa po vsem telesu sem imel rane. Ležal sem mesec dni v postelji. V avgustu sem šel zunaj na delo, pa sem se prehladil in zopet obeležal. Ravno se- da j zimo sem bil premešten. Komaj sem naredil 12 šiltov v novem kraju, pa sem si nakopal novo bolezen. Zdrav- nišk je konstatalo da imam tute na črevesju. Sicer je pri nas lep način da se je šlovek bolan ne dobi nič. Zjad pa si lahko predstavite kakšen je po- žalj. Povejtu mi za kako humanitarno društvo, da bi se tečaj za pomoč. Ver- jemite mi, da je tečaj ta korak, a če pogledam moje pa bi še marsikaj več storil zanje...!«

Upamo, da se bo našlo v naših vrstah kako dobro srce, ki bo dalo kak majhen dar za našega trpečega rojaka. Zato se obračamo na naše rojake in smo gotovi, da bodo priskočili na pomoč. Denarne prispevke pošiljte na upra- vo našega lista kot priloge »za rojaka rudarja«. Imena darovalcev bomo obja- vil v listu.

PRIREDBA N. Ž. S. U SPLITU POSVEĆENA JULJSKOJ KRAJINI

Split, nov. 1937. — Narodna ženska Zadruga je u svojim prostorijama u pe- tak u večje priredila uobičajeno veće Usmenih novina, koje je bilo vrlo do- bro posjećeno. Veće je otvorio Rikard Katalinić-Čerečev, sa svojom pjesmom »Pjesma naše boli i naše na- de«, a zatim je gospodja Iva Braj- nović, nekadašnja članica stalnog Na- rodnog kazališta u Splitu prikazala kra- jeve oko Gorice i recitirala slikove Gre- gočića, Kosoveta, Kanola širokog. La- mutove itd. Poslije toga je dr. Ušik se- štao i održao odluje izvrsno predna- vanje o osnovnom političko-pravnom naktu odnosa sa Italijom. Veće je za- jkličulo tedan mlad dječak iz Istre, koji je recitirao Duklićevu čakavsku pjesmu »Marla devica«.

VELIKA KRADJA U DANAMA

Dane, novembra 1937. Prve dane u ovom mjesecu strašnu je nesreću doži- vjeti naš seljak Floridan Jure van Ci- ribinov. Njemu su u noći između 2 i 4 o. m. iz štale ukradli dvadeset dvije ovce, na do sada neobjašnjena način. Ukrali su mu sironahtu sve što je imao. On je ove ovce kupio nedavno na dug, nadajući se da će sa prihodom od njih moći polagano da dug isplaćuje i da nekako prehrani sebe i svoje.

Tatovi odili u stanovanje

Pre m. oktobra 1937. — (Agiš). V. hišo Josipa Kovačić iz Sviraha, sa neko noć viditi tatovi. Izkoristili su priliko, ko je bil gospodar arefiran radi tihoptanjsva in so se pripizlaji v spalnicu. Gospodinja je sicer se pravčasno skrila denar. hčerka pa je alarmirala okolico. Da su morali tatovi po- begniti brez plena. Za zlikovci ni sledu.

NIKOLA ŽIČ:

IZ GRABE ZA ZBORNIK O ISTRI

Vrh. A. a) Zupnu crkvu su sagradili župljani pred 681 godinu (?) Slog odgo- škopionici stoji glagolskim slovom ure- zana godina 1552.

b) Zanimljiva je crkva sv. Petra u Marčenišli sa godinom 1557 glagolskim slovima označenom na kamenoj škropi- oni. Sagradili su je Dominikanci.

c) Na podružnici sv. Antuna imade glagolski naslov (maliko knji), koji bi vrijedio fotografirati.

E. i C. U podružnici crkvi u Marčeni- gli imade jedna vječna starinska veli- ke silke i više kipova.

D. svijećnjaci od mjeđi svijelja na ulje u stijenja; nije ovdje izradjeno. — Franjo Peršić, župnik.

Zminj. A. a) Zupna (stolha) crkva potiče stalno iz VIII. stoljeća. Iko ju je sagradio nije poznato. Slog: romanski.

b) Crkvice sv. Antuna i sv. Jakova po prilici iz VII. stoljeća (Usporedi sa str. 2) u oblin svodom od kamna.

E. a) Nepoznati autor: Sv. Nikola (grupa); uljena silka na platu u vremen- a Tiziana i Tintoretta. Autor se po običaju onog vremena nije potpisao. Sil- ka je valjda original. Nalazi se na glav- nom oltaru župne crkve.

b) Nepoznati autor: Sv. Sebastijan (grupa); uljena silka (na platu), kop- lja; vrijeme postanka kao gore.

c) Nepoznati autor: Svi sveti; kao gore. (Sve slike nalaze se u župnoj crkvi).

d) Nepoznati autor: Sv. Nikola; drvo bojana oliceno iz 17. stoljeća; žup- noj crkvi.

b) Nepoznati autor: Sv. Nikola; drvo, u bojama ne oliceno; u crkvi sv. An- tuna.

D. a) nazivi ženskog odijela: »Modra«, žensko narodno odijelo iz nar. sukna, u opreci prema »Kotula« iz tvorničkoga sukna, »krak« — »vrpa« u koju se uvije kosa, na kojoj su maleti, »cufule« (vlasiti), koji se postavre van, ako je veselje, a ako je žalost uutra; »mause« (modra vrpa koja se prišije na rub odijela); »kučarke« (zakapalice od žute žice); »krpce« (zelena vunena plianta, ko- jom se žene zogrnu i pokriju kada na- ričući za mrtvacem ldu na groblje).

b) nazivi muškog odijela: »krozata« (prsluk), »kamizola« (kaput), »bičeve«, »bojokke«, »škapunice« (obuća za noge), »slabuk« (malena kapica crno- gorskak), »šiljare« (klobuk).

c) »živi kraje« (modri nosači za dje- čje pantalone).

(Svršetak).

RAZSTAVA NAŠEGA SLIKARJA U BEOGRADU

Beograd, nov. 1937. Naš mladi in- madebudi umetnik-slikar g. Riko Deben- jak bo priredil 5 decembra t. l. samos- tojna razstavu svojih del v prostori dru- štva »Istra—Trst—Gorica« v Beogradu Jov. Ristića št. 29. Razstavljao bo pre- dsvemu svoja oja. bakroreze in akvarele.

G. Riko Debenjak je bil vsa leta svo- gje šolanja na belgrajski slikarski aka- demiji prvi med svojimi sovrstniki. Dipo- mat je lanskega leta z odličnim uspehom. Vključ zelo slabemu materijalnemu stanju, s katerim se je boril vsa leta svojega študija, je pridno napredoval in njegovi profesori so dali priznanje njegovi umetniški sposobnosti s tem, da so sprejeli nekaj njegovih slik za jesensko slikarsko raz- stavu v umetniškem paviljonu »Cvijeta Z- zorić«. Bil je veren sin svoje zemlje in se je vedno z luheznilo in vneto udelestvoval v enigraskih vrstah.

Če prišli njegovega prvega izstopa pred široko javnost sem za povprašal, kak- šne načrte ima za bodočnost?

»Želim bli v izostvovanju da se izpopol- nim in omogočim svojim umetnosti veči razmah. Verujem, da bom uspel. Želim do- kazati svetu, da tudi naš mali, zatirani na- rod v Juljski Krajini uspeva v vseh kul- turnih panogah in da ima kot tak pravico do življenja«.

Ker zavisi nadaljnje šolanje in izpolni- tev njegovih stremeljev v veliki meri tudi od materialnega uspeha je razstave vabil mo vse ljubitelje lepe umetnosti, da sled- njo obiščejo in odkupijo njegova dela.

Mlademu umetniku pa želimo na njegovi poti obilo vztrajnosti in uspeha.

ANTE DUKIĆ: ZMRZLY PLAMENEK

U broju prošlog dnevnika »Narodni List« od ponedjeljka prošlog tjedna je pjesma Ante Dukića »Smaril plamene«, koju je autorov 70-godišnjaku preveo Ana Urbanova iz njegove zbirke »Od osvit- do sutona«.

ALOJZ GRADNIK V SLOVASKEM KRYVODU

K. Geraldini, mladi slovački pesnik in urednik literarne revije »Francia« si daje nekaj časa pripadati da bi razširil med Slovaki pisanje za slovensko li- teraturo. G. Geraldini je študiral nekaj časa na (Guberski univerzi). V svoji reviji prinaša večkrat prevode iz slo- venske poezije. Tako je v najnovjšem (8.) zvezku priobčil zopet tri prevode in- sicer iz Gradnikovih zbir. Prevel je »Sonet o svobode«, »Pričakovanje« in »Eros — Tanatos«. Prevodi ne kažejo samo Geraldinijevega trdnega znanja slovensčine, marveč tudi popolno pe- sniško obvladanje snovi in forme.

NAŠI MRTVI

† **IVAN VATOVEČ**
 U Cezarju pri Kopru je umrlj v 75. letu domaćin Ivan Vatoveč. Njegovi sinovi so vsi okrnili ali ječo, kot obsojeni posebnega tribunala v Rimu, ali programstvo. Naj mu bo ohranjen blag spomin.

DR. **FERDINAND TROST**
 28. oktobra t. l. je umrlj v Trstu, komaj 34 leta star, univerzitetni profesor Dr. Ferdinand Trost, vedovca je nekdanji slovenski profesor, vedovca je nekdanji slovenski profesor, vedovca je nekdanji slovenski profesor. Pomočnik je bil kot manstvenik v Trstu zelo spoštovan, na univerzi je učil blagomastvo. Pri dijakih je bil zelo priljubljen. Slovenskim dijakom je bil vedno naklonjen, saj je sam študiral nekaj časa na univerzi v Zagrebu.

† **SAVLI HJERONIM**
 Kranj, nov. 1937. V soboto, 6. t. m. je tukaj primilj v najlepši moški dobi, častiti gospod Savli Hjeronim, župnik pri Sv. Jakobu v Ljubljani. Rodil se je pred 84 leti v Tolminu, a se je že pred vojno preselil v Ljubljano, kjer je bil tudi posevčen v duhovnika in postal doktor filozofije. V bolezni se je zatekel k svojim staršem v Kranju, kjer ga je dohitela smrt.
 Naj mu bo lahka zemlja. Zaljučim staršem, bratoma in sestri pa naše srčno sožalje.

BIBLIOGRAFSKE BILJESKE

D HRVATSKIM KNJIGAMA U ISTRI
 U zagrebačkoj reviji »Hrvatska Prosvjeta«, dvobroj 6-7, piše g. N. Zic o starih hrvatskim knjigama u Istri pod naslovom »Bibliografske biljeske o hrvatskim knjigama u Istri«. Prizak je ilustriran reprodukcijama najslovesnijih stranica starijih hrvatskih knjiga u Istri. U tom dvobroju je objavljen »ek prvi dio prizaka koji će se nastaviti.«

Iz ženske sekcije J. Matice u Zagrebu

Predavanje. — Ženska sekcija Jugoslovenske Matice održat će predavanje u čit. broj 83 i kat. broj 60 dr. Elzabietter o temi: »Privedral rad žen i njegovo zdravlje«. Dan i sat predavanja bit će pravovremeno objavljeni u »Novostima«.

Ženska sekcija Jugoslovenske Matice održat će svakog petka u 17 sati svoje društvene sastanke u čit. broj 83 i kat. broj 60. U tim sastancima neizostavno prisustvuje. Po članicama uvedene gošće dobro dođe. Prvi sastanak 28. novembra o 6.

VIJESTI IZ ORGANIZACIJA SEMESTRALNA SKUPŠTINA ISTARSKOG AKADEMSKOG KLUBA

Zagreb, nov. 1937. — 12. o m. j. u 8 i pol sati na večer održao je Istarski akademski klub u društvenim prostorjama Palmotićeva ul. 62 svoju semestralnu skupštinu. U prisutnosti blagoizabranog otvar. predsjednika Dejana Čučevića, koji je predstavio izvještaje o radu kluba za proteklo razdoblje, bio je prisutno 10 članova kluba. Na početku je održano kratko izvješće o radu kluba za proteklo razdoblje, koje je čitao predsjednik. Zatim je održano izvješće o radu kluba za proteklo razdoblje, koje je čitao predsjednik. Zatim je održano izvješće o radu kluba za proteklo razdoblje, koje je čitao predsjednik.

bote aktualna predavanja, koja će biti od koristi za svakog emigranta.
 Članovi kluba aktivno sudjelovali su i Omladinskoj sekciji društva »Istra«. Or. će u istoj predst. biti.
 Siročić Milivoj cand. phil. u svom tajničkom izvješću iznio je da je kluba u protekloj godini napravilo nekoliko koledža koje je moglo napraviti blagajnik blagajnik Božić Slavko cand. phil. a izvještaje arhivara Nemanjica Ante stud. agr.
 Izvještaji su jednoglasno prihvaćeni. U novu upravu ušli su: Predsjednik: Poncec Anton agr. agr., potpredsjednik: Milijavec Ante, član: Juris, Tajnik I: Percač Josip, stud. agr., Tajnik II: Turković Emil, cand. iuris, Blagajnik I: Božić Slavko, cand. phil., Blagajnik II: Erman Ivan, stud. phil., Arhivar: Turković Emil, stud. agr., Odbornik: Dolić Stanislav, cand. phil., Nadzorni odbor: Pužar Miroslav, stud. sum., Učesnik: Turković Emil, stud. phil., Učesnik: Turković Emil, stud. phil., Učesnik: Turković Emil, stud. phil.

IZ OMLADINSKE SEKCIJE DRUŠTVA »ISTRA«

SASTANAK OMLADINSKE SEKCIJE
 Omladinska sekcija društva »Istra« u Zagrebu priredila je u nedjelju 21. novembra 1937. devetogodišnje godišnjice svoje nastojanja u organiziranju i provedbi različitih društvenih i kulturnih aktivnosti. Na sastanku prisustvovalo je 40 učesnika, a sastanak je održao u prostorjama Socijalnog otkupa, Moščevića ul. 16 u 1 i pol sat.

NOVI POSLOVNI ODBOR OMLADINSKE SEKCIJE

Zagreb, nov. 1937. Na glavnom godišnjem sastanku Omladinske sekcije društva »Istra« u Zagrebu dne 14. o m. j. izabran je novi odbor, koji se na sjednici od 16. o m. j. konstituirao ovako:
 Kraljić Božo, pročelnik; Grakalić Mileva, zamjenica; Babić Ivan, tajnik I; Frančević Đuro, tajnik II; Stjepančić Viktor, blagajnik; Tumpić Dušan, knjižničar; Percač Josip, gospodar.
 Nadzorni odbor: Turković Josip, Gortan Ana i Božić Slavko.
 Odbornici: omladinske sekcije društva »Istra« u Zagrebu upozorilo se na oborbu i jednaku koju će se održati u društvenim prostorjama u Zrinskih ul. 73 o m. j. u 8 sati uveče. Tekući poslovi zahtijevaju prisustvo sviju. — Tajnik II.

GLANSKI SASTANAK »ORJEMA« U NOVOM SADU

povodom godišnjice Rapala
 Novi Sad, 13. novembra 1937. — U petak 12. novembra održan je povodom godišnjice Rapala birni komemorativni članski sastanak »ORJEMA« u Novom Sadu. Ovom sastanku prisustvovali su članovi Omladinske sekcije društva »Istra« u Zagrebu i članovi Omladinske sekcije društva »Istra« u Beogradu. Na sastanku prisustvovali su članovi Omladinske sekcije društva »Istra« u Zagrebu i članovi Omladinske sekcije društva »Istra« u Beogradu. Na sastanku prisustvovali su članovi Omladinske sekcije društva »Istra« u Zagrebu i članovi Omladinske sekcije društva »Istra« u Beogradu.

Narodno-obrambena matineja v Kranju

Kranj, nov. 1937. — U nedjelju 14. t. m. ob 11 uri predpočelno je tukajšnjih mednarodnih organizacija vsakoletno koncertno-obrambena matineja.
 Gladalnici dvorana Narodne igralnice v Kranju je čekala za koncertno-obrambena matineja. Gladalnici dvorana Narodne igralnice v Kranju je čekala za koncertno-obrambena matineja. Gladalnici dvorana Narodne igralnice v Kranju je čekala za koncertno-obrambena matineja.

IZ ISTARSKOG AKADEMSKOG KLUBA

ZAGREBU
 Za menzu Istarskog akademskog kluba održali su gospodini Jakov Vičević i D. Din i. svopodir dr. Ivan Turković. Društvo Plemenitih darovatelja se najbolje zahvaljuje ODBOR.

OBČNI ZBOR »GORICE« V PTUJU

Ptuj, nov. 1937. Redni občni zbor »Gorice« Primorskih in Korških rojakov obdržali su u Ptuj u s. voboto dne 20. 11. 1937. ob 20. uri v gostinji Kravina. Na danem zboru je bila sprejmeta prvica in radlega je udeležba za člane obvezna. Odbor.

ISTRA SE MIJENJA

9-TEKOVINE TALIJANSKE CIVILIZACIJE

Dok smo išli u hrvatsku gimnaziju u Pazin, na početku ova go stojičja, ml. dijeca hrvatskih sela u Istri (a sva su sela u Istri hrvatska, na Koparštini slovenska, osim Bala (Vale) i Galežana, dolazili smo u prepirku i svjadu sa gradskim šegrtima, Talijanima, i djacima talijanske gimnazije oko pitanja, čij je narod veći, sposobniji, kulturniji, čija je budućnost u Istri. Oni su imali tradicije rimske (mi smo znali latinski bolje od njih), njihov je bio Vergil i Tacit i Horac, njihov je bio Dante i Leonardo da Vinci, njihov Venecija, njihov Vatikan, materinski jezik papin je uvijek talijanski, mi smo imali samo rad, sejačke žuljeve i radili i ginuli smo uvijek nekako za tuđe interese. Ali u Istri mi smo rasli, napredovali, sva su sela bila naša, zemlja naša, prodrali smo u gradove i osvajali. Mislili smo da je njihova možda bila prošlost, ali budućnost je sigurna naša.

Kad su oni došli u Istru s vojskom, mi, sa pazinske gimnazije, sa učiteljska, školovani ljudi, gradska inteligencija, smo otišli jedan po jedan, na kraju skoro svi do jednoga. Mnogi su mislili da je to na kratko vrijeme. Sada je brzo dvadeset godina prošlo, skoro cijeli muzevan život jedne generacije, a oni su zavladali potpuno: i ekonomski i politički i duhovno. Selo je još uvijek naše i zemlja je u našim rukama, a ipak oni od nas, koji se po nekad vrste u Istru, na samih 11 deset dana, osjete, kakve velike promjene nastaju u cjelokupnom životu našega naroda. Narod želi, prilagođava se novom stanju, postaje drukčiji. Talijanska civilizacija utiče na nj, utiče jako, i mijenja ga. U čemu je ta civilizacija? Prije svega u materijalnoj pogodnosti. Putevi. — Od uvijek su Talijani bili majstori u gradnji puteva i novi putevi koje oni izgrađuju su divni. I od tih puteva su oni napravili nove. Put Rijeka—Trst, Rijeka—Pula, Vodnjan—Pula, Pula—Trst postali su velike arterije saobraćaja za robu i ljude, osobito ljude. Prije rata je postojala u Istri jedna autobusna linija: Labin—Pazin—Poreč. Sad je skoro svako selo vezano autobusnom linijom sa gradom i to sa većim gradskim središtima. Grad se neprestano nudi selu, grad prodire u selo. Prema gradu i zbog čestog saobraćaja i gradom, udešava se na selu i gošnja, i hrana, i pokustvo, Polako i gošnja.

Vodovod. — Kao i sve mediteranske zemlje i Istra tripe od nedostatka vode. U mjesecima augustu i septembru jedna od najvećih briga seljaštva, kad bliske loke presuše, je nabavka pitke vode za ljude i stoku. Sa magarcima siromašniji selci idu daleko na loke i izvore po vodu,

četril, pet sati hoda. I dah za danom takvo. U neke krajeve dovozi se voda u vagonima (n. pr. u Vodnjan). Italija riješava ovaj problem planski podizanjem velikih vodovoda. Grandiozan vodovod podignut je blizu Labna u rudarskom kraju. Voda je dovedena iz daleka, u rudarskim čaš ispod Učke, pumpama u raznim visinama, i otuda se cijeloma selu. Tu vodi u grad Labin i u okolna sela. Tu vodi i bez napora dolaze do vode. Svako česma (pipa, spina) predstavlja tako u gradovima i selima opipljivu i konkretnu tekovinu talijanske civilizacije. Svaka česma je spomenik talijanske kulture i izradjena je kao spomenik i na njoj su izrezani fašistički emblemi i rimske brojke fašističke ere. To su velike stvari.

Rudarstvo. — U tri pravca razvijalo se do sada rudarstvo u Istri. Udeseterostručen je broj radnika u krpansko-labinjskom reviru uglja. Tu nastaje nova naselja, izvodnja, novit, promet, novo selo. Može se predviđati bogatstvo uglja u ovom kraju, ali pripreme za povećanu eksploataciju daju naslućivati da je bogatstvo zaista veliko. Tvrdi se da žile uglja idu ispod cijeloga Kvarnera, sve do Cresa i ispod cijele Istre, sve do Trsta. Italija drugog uglja nema i sva se, u svojim težnjama za autarkijom, bacila ovamo. Ima bar oko tri hiljade naših ljudi zaposlenih u lome rudnika. Nije isključeno, da će, kad budu jedamput vanjski radovi gotovi i proizvodnja uglja normalizovana, velik broj naših ljudi biti otpušten i zamijenjen drugima. Ali to ne oduzima bitis. Druga proizvodnja je vadenje i baktis. Komij Istra obiluje. Nalazišta su mnoga, ali sa gladišta zaposleni su samo lokalnog značaja. I dvije fabrike cementa, pod Sveti Ivan (Val Masinigh) i Pula, stvorila je Italija.

Poljoprivreda. — Nedostatak Italije u pšenici čini da je pšenica postala tu skupla i da je omogućena rentabilnost proizvodnje pšenice i intenziviranje proizvodnje primjenom vještačkih gnojiva, za koja se čini velika propagandna. Gdje-gdje je moguće proizvoditi pšenicu za tržište, za prodaju (Puljština, Pazinština, Poreština), ona se proizvodi više nego vijemje je Istra bila poplavljena talijanskim vinima. Sad se u sve većoj mjeri toče Istarska vin u velikih podruma u vinskih središtima (Poreč, Pazin, Vodnjan). Prema svemu, u Istarsko selo ulazi više novca nego prije rata i materijalno blagostanje je veće. Uza sve to zemlja nije postala »bogat«, jer je to po prirodi siromašna zemlja. Zadovoljstvo ljudi nije veće, jer su potrebe stanovništva brže raste nego dohod. Porez se

Ijašto pritišću jako, i to što postoje razni oblici poreza: zemljarina, dohodarna, razne vrste trošarina. Osobito su općinski nameti veliki, jer općine izdržavaju škole i one su sve prezađuzene. Općinski dugovi su veći nego što iznose imovine općina, a i dugovi seljaka su jako veliki. Ali nametnosta je za komerčaj vlasništva zemlje nema. Bez ikakvog zakona o regulisanju seljačkih dugova vjerovnici u gradu pristaju da se nagode sa zaduženim seljacima na polovini ili oko polovine do dvije trećine iznosa duga. Izgleda da se davanje i zakup Istarske zemlje, kad ona pređe od zaduženog seljaka u vlasništvo gradskih posjednika i banaka, ne bi rentabilno, ma da ima i na Poreštini i Puljštini i takvih pokušaja gospodarstva sa doseljenim i dovedenim zakupnicima i zemljoparima iz Italije. Ipak, zasada, zemlja ostaje našima.

Novšija. — Nove prilike jač dodir s gradom, selima, proletarijata sela, mijenja i nametnosta vlasti. Želja da se naši po vanjštni ne razlikuju od Talijana, sve to je učinilo uče je staro narodno nošnji u Istri, u glavnome, odzvojn. Tekstulina prozvodnja u masi talijanskih fabrika naš vještačko svilu, proste pamučne stvari i vunenke tkanine po jeftinoj cijeni. Sve se to prima objerucke. Odzidi se u grad, autobusom, i nose se iz grada svlene krpe. Svlate naše žuje u selu na svim stranama. Kamion (teretni automobil) putujućih trgovaca dolaze u sela puni svle, čarapa, košulja, hleca, platna, cepela, posudja i odlaze iz sela sa seljačkim novcima.

Šil gospodarstva. — Gospodarstvo Istre je postalo u jakoj mjeri novčano. Nove ciklurke iče nego ikada prije, promet je živ, gospodarstvo naglo prelazi, u nekim krajevima, bližim novčanim zradama, je »već savsim« prešlo iz naturalnog stanja u novčano. Sve se manje zamjenjuje roba za robu, usluge i rad za druge usluge i rad, i sve se više sve računava u novcu. U vezi s time napušta se i pređenje vune i pletenje čarapa iz domaće vune i tkanje i valjanje domaćih ponjava, onih težkih i toplih ponjava, što bi trajale cijelu jednu generaciju. Sve manje stvari se sprema u kući, sve se više kupuju i troše gotove, izradene stvari. Na selu je već mješavica opća gošnja, a prije dvadeset godina ništa nije znao ni nj.

Šil života. — Sa prodranjem materijalne civilizacije mijenja se i šil života. Raspadaju se velike obitelji, prodire individualizam. To nije specifična pojava Istarska, taj proces bi se bio vršio i da nije tu Italija, ali u sadašnjim prilikama on dobija osobito oštre forme. Napuštaju se tradicije, običaji, prekida se stari kolektivni život, svaki tež za svojim posebnim interesima. Stvara se novi kolektiv, koji uzima proletarske prilike. Selo sve više liči na predgrađe. Prije smo se razlikovali od Talijana ne

samo po zanimanju, nošnji i govoru, nego i po načinu života. Sada te razlike nestaje. Jedna od tekovina nove civilizacije, koja je ušla u selo, je biljar. Svaka krčma seoska mora imati bar jedan biljar, t. j. ruski biljar, automatski. Mladici (oni nametnosta, koji se druže sa učiteljima, karabinjerima, finansima, činovnicima) igraju u seoskim krčmama biljar. Dolazi sve češće i do zbornog pjevanja, ono što je bila rijetkost prije u hrvatskim selima Istre. U zboru (u društvu mladića, u krčmi, u svatovima) pjeva se talijanski. »Dopolavoro« je prvotno imala biti prosvjetna ustanova i čitaonica. U našim »Dopolavoro« nema novina. To je također samo krčma, privilegirana, sa salom za ples. Ova sala je zborno mjesto omladine svake nedjelje po podne i uveče. Tu se vrši neka snotra, ne samo pjesača i pjesačica, nego i pjevača, fizura, otmenih manira. Sve je to vanjsko, ali to su oblici života u kojima se živi i oni utiču na psihologiju naroda. Hodnici »Dopolavora« za vrijeme plesa puni su i starijih žena i djevojačica. Oni, koji ne mogu da »uju, jer neće da plate ulaznicu, stoje tu na hodnicima, u pretsoblju. U pretsoblju života i uživanja. Jer, tamo unutra je »život«, novi život. Stvaraju se novi tipovi ljudi, i žena, seoski kicoši i ljepotanice, sa novim načinom držanja, otmenih manira, otmenih riječi i načina govora. Na svakom koraku susreću se mladici koji imitiraju u svemu Talijane. Svatova su i nova zanimanja. Naši su postali šoferi, monteri, komerčaj (tjuner), kuhari, i mnoga raznih struka, ipak najviše ložiči, dravnici i privatni namještnici i niži činovnici.

Ljudi su postali savitljiviji i elastičniji. Borba za život i nove tekovine civilizacije, disciplina na radu teške kazne zbog tuče u fašističkim ustanovama, sve je to učinilo, da su ljudi postali mekši, savitljiviji, elastičniji. Nema onih redovnih tuča, krvavih glava i rana kao prije. Nema svadja, ni brzih obračuna. Ljudi se suzdržuju, ustupaju, mire se. Strah da će izgubiti posao je velik i on ih je učinio automata.

Tako se mijenja ne samo materijalno nego i duhovno i moralno život naroda. Kao i u drugim civilizacijama i političkim sistemima, omladina ulazi neposredno u taj život, prilagođava mu se, pija za nj.

Kao da postoji i da je postojalo i drukčiji život.

Ma kako otkretali karte, ma sa koje strane posmatrali stvari, uvijek vidimo isto. Talijanska civilizacija osvaja. Razumije se, da osvaja i pobjeđuje u ovim sadašnjim prilikama. Mi bismo mogli postaviti mnogo hipotetičkih sudova: »kad bi« i »da bi« bilo drukčije, onda bi bilo drukčije. Ali mi ovdje iznosimo činjenice.

Činjenice su ponekad tvrdoglavje i žalosne.

»Istra« izlazi svake srijeda u petak. — Broj na godinu. — Oznaci se računaju po cjeniku. — Adresa: Istarski akademski klub, Markova ulica 62, I. kat. — Tisak: Stećakina. — Vlasnik i izdavač: Konzorcij »Istra«. Markova ulica broj 62. — Za izdavača odgovara tisk. (202) 1011. Izdavač: Istarski akademski klub.